

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODNOGA GOSPODARSTVA

3056

Na temelju članka 28. stavka 6. Zakona o dobrobiti životinja (»Narodne novine«, broj 19/99.), ministar poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva donosi

PRAVILNIK

O UVJETIMA DRŽANJA POKUSNIH ŽIVOTINJA, POSEBNIM UVJETIMA ZA NASTAMBE I VRSTAMA POKUSA

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom propisuju se uvjeti držanja pokusnih životinja, posebni uvjeti za nastambe namijenjene uzgoju i/ili držanju pokusnih životinja i vrste pokusa koje se smiju obavljati na životinjama.

Članak 2.

U smislu ovoga Pravilnika pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

1. *Pokusna životinja* – životinja koja se koristi ili će se koristiti u pokusima te svaka laboratorijska (uzgojena) životinja koja je uzgojena isključivo za korištenje u pokusne svrhe.

2. *Pokus* – zahvat ili postupak na životinjama koji im može prouzročiti bol, patnju, uznemirenost, iscrpljenost ili dugotrajnu ozljedu.

Pokus započinje kada se životinju prvi puta pripremi za korištenje, a završava kada se više ne obavljaju promatranja u svezi s tim pokusom.

Pokus uključuje sve postupke uklanjanja boli, patnje, uznemirenosti, iscrpljenosti ili dugotrajne ozljede životinje uspješnom primjenom anestezije ili analgezije te drugih postupaka tijekom pokusa.

Pokus uključuje i svako djelovanje s namjerom da se izazove ili iz kojeg proizlazi rođenje životinje u kontroliranim (pokusnim) uvjetima.

Pokus ne uključuje najmanje bolne postupke eutanazije ili označavanja životinje prihvaćene u suvremenoj veterinarskoj praksi.

3. *Nastamba za pokusne životinje* – svaki objekt, skupina objekata ili drugih prostorija/prostora, uključujući mjesto koje nije u potpunosti ograđeno ili natkriveno, gdje životinje borave tijekom pokusa.

4. *Voditelj pokusa* – osoba odgovorna za provođenje pokusa.

5. *Voditelj nastambi za pokusne životinje* – osoba odgovorna za pokusne životinje i njihove nastambe.

6. *Nadležno tijelo* – Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva – Uprava za veterinarstvo.

7. *Kavez* – trajno učvršćen ili pokretan spremnik omeđen čvrstim stijenkama i, najmanje s jedne strane, rešetkama ili mrežastom žicom u kojem se jedna ili više životinja drži ili prevozi.

8. *Odjeljak/boks* – prostor omeđen zidovima, rešetkama ili mrežastom žicom u kojem se drži jedna ili više životinja.

9. *Ispust/obor* – prostor omeđen ogradom, zidovima, rešetkama ili mrežastom žicom, često smješten izvan trajno nepokretnih objekata, gdje se životinje držane u kavezima mogu slobodno kretati sukladno njihovim etološkim i fiziološkim potrebama.

10. *Staja* – prostor omeđen zidovima, s najmanje tri strane, namijenjen držanju domaćih životinja.

Članak 3.

Svi pokusi koji se obavljaju na životinjama moraju biti prijavljeni nadležnom tijelu.

Članak 4.

Pokuse na životinjama smiju provoditi pravne osobe registrirane za provođenje pokusa na životinjama, na temelju članka 31. Zakona.

Članak 5.

Pokusi na životinjama ne smiju se provoditi, ako je na raspolaganju neki drugi znanstveno prihvatljiv postupak koji ne zahtijeva korištenje životinja, a njime se mogu postići jednako vrijedni znanstveno prihvatljivi rezultati.

Članak 6.

U pokusima se smiju koristiti laboratorijske (uzgojene) životinje, uzgojene isključivo u tu svrhu i to sljedećih vrsta:

- miš (*Mus musculus*)
- štakor (*Rattus norvegicus*)
- zamorčić (*Cavia porcellus*)
- zlatni hrčak (*Mesocricetus auratus*)
- kunić (*Oryctolagus cuniculus*)
- nečovjekoliki majmuni
- pas (*Canis familiaris*)
- mačka (*Felis catus*)
- prepelica (*Coturnix coturnix*).

Članak 7.

Osim laboratorijskih životinja iz članka 6. ovoga Pravilnika, u pokusima se smiju koristiti sljedeće vrste životinja:

- domaće životinje (goveda, svinje, perad, ovce, koze, konji, magarci i njihovi križanci)
- ptice
- ribe
- čovjekoliki majmuni
- drugi majmuni
- drugi sisavci
- drugi mesojedi.

Članak 8.

Zabranjeno je obavljati pokuse na ugroženim životinjskim vrstama, osim ako su ciljevi pokusa sljedeći:

- istraživanje u svrhu očuvanja vrste na koju se isto odnosi,
- istraživanje u biomedicinske svrhe, kada je dokazano da je vrsta na koju se isto odnosi jedina odgovarajuća za tu namjenu.

Zabranjeno je obavljati pokuse na divljim životinjama, osim u slučaju kada druge životinjske vrste ne bi bile odgovarajuće za ciljeve pokusa.

Napuštene i izgubljene domaće životinje, psi i mačke ne smiju se koristiti u pokusima.

II. ODOBRENJE ZA PROVOĐENJE POKUSA

Članak 9.

Pokuse na životinjama smiju provoditi samo pravne osobe registrirane za provođenje pokusa na životinjama, na temelju rješenja nadležnog tijela o odobrenju provođenja pokusa na životinjama.

Za svaki planirani pokus na životinjama, registrirane pravne osobe moraju prethodno podnijeti zahtjev nadležnome tijelu za odobrenje provođenja pokusa.

Članak 10.

U zahtjevu za odobrenje provođenja pokusa na životinjama moraju biti navedeni sljedeći podaci:

- mjesto obavljanja pokusa (naziv i adresa ustanove koja provodi pokus te naziv i adresa mjesta na kojem će pokus biti obavljen)
- naziv i svrha planiranog pokusa
- vrsta, pasmina i broj pokusnih životinja
- ime, prezime te stručna sprema voditelja pokusa i njegovog zamjenika
- ime, prezime te stručna sprema voditelja nastambi za pokusne životinje i njegovog zamjenika
- trajanje pokusa, odnosno razdoblje za koje se traži odobrenje.

Članak 11.

Ukoliko se planira životinju podvrgnuti pokusu tijekom kojega će ona osjetiti ili trpjeti jaku bol ili će joj, radi svrhe pokusa, dugotrajno biti uskraćena voda i/ili hrana (dulje od fiziološkog razdoblja u kojem pojedine vrste treba hraniti i/ili napajati), takav pokus mora biti posebno najavljen, obrazložen i opravdan nadležnome tijelu i posebno odobren od strane tog tijela.

Ukoliko nadležno tijelo procijeni da takav pokus nije nužan niti bitan za ispunjenje bitnih potreba čovjeka ili životinja, donijet će rješenje o odbijanju zahtjeva za odobrenje provođenja pokusa na životinjama.

Članak 12.

Pravne osobe iz članka 9. ovoga Pravilnika dužne su nadležnome tijelu dostavljati podatke u skladu s posebnim propisom.

III. OPĆI UVJETI PROVEDBE POKUSA

Članak 13.

Za pokus treba koristiti najmanji mogući broj životinja, s najnižim stupnjem neurofiziološke osjetljivosti i odabrati onu vrstu pokusa koja uzrokuje najmanju bol, patnju, uznemirenost, iscrpljenost ili trajnu ozljedu životinja, a kojom će biti postignuti znanstveno prihvatljivi rezultati.

Članak 14.

Pokus koji će uzrokovati jaku akutnu bol mora biti proveden pod općom ili lokalnom anestezijom ili drugim načinom uklanjanja boli, patnje, uznemirenosti, iscrpljenost i/ili trajnih ozljeda, sukladno najnovijim znanstvenim spoznajama.

Anestezija ili analgezija ne mora biti primijenjena ako se procijeni da bi njihova primjena bila traumatičnija za životinju od samog pokusa i/ili u suprotnosti sa svrhom pokusa.

Anestezija mora biti primijenjena prilikom svih postupaka koji mogu uzrokovati jaku bol životinjama.

Ukoliko primjena anestezije nije moguća, moraju se koristiti analgetici ili drugi odgovarajući načini kako bi se postiglo, u najvećoj mogućoj mjeri, ograničenje boli, patnje, uznemirenost ili ozljeđivanja životinje.

Pod uvjetom da takav postupak nije u suprotnosti sa svrhom pokusa, anestezirana životinja koja trpi jaku bol nakon prestanka djelovanja anestezije mora biti tretirana analgeticima sve dok ne nastupi smanjenje, odnosno prestanak boli, a ako to nije moguće, mora biti odmah eutanazirana.

Članak 15.

Po završetku pokusa, voditelj pokusa i voditelj nastambe za pokusne životinje odlučuju hoće li životinja biti eutanazirana.

Životinju treba što prije eutanazirati ako postoji i najmanja mogućnost da trpi trajne bolove i patnju ili ako ne mogu biti ispunjeni uvjeti iz članka 19. ovoga Pravilnika.

Ako po završetku pokusa životinja neće biti eutanazirana, voditelj nastambe za pokusne životinje mora za nju skrbiti primjereno njezinom zdravstvenom stanju te joj osigurati odgovarajuće uvjete, sukladno odredbama članka 19. ovoga Pravilnika.

Članak 16.

U pokusu kojim se prouzroči jaka ili trajna bol ili patnja, životinja ne smije biti korištena više od jednog puta, bez obzira na to je li bila primijenjena anestezija ili analgezija, osim ako će:

- tijekom daljnjeg pokusa životinja biti u općoj anesteziji koja će biti održavana do njezine eutanazije,
- tijekom daljnjeg pokusa na životinji biti obavljeni samo zahvati koji ne uzrokuju veliku bol ili patnju.

Članak 17.

Ukoliko to nije u suprotnosti s dobrobiti životinje, nadležno tijelo može dopustiti puštanje na slobodu iste, pod uvjetom da je provedena najveća moguća briga za zaštitu njezine dobrobiti te ukoliko njezino zdravstveno stanje dopušta takav postupak i ne postoji opasnost za javno zdravlje i okoliš.

Članak 18.

Samo iznimno, nadležno tijelo može odobriti provođenje pokusa i izvan nastambe za pokusne životinje.

IV. OPĆI UVJETI SMJEŠTAJA I SKRBI ZA POKUSNE ŽIVOTINJE

Članak 19.

Svakoj životinji koja se koristi ili se namjerava koristiti u pokusu mora biti osigurano:

- smještaj u odgovarajućoj nastambi, primjeren vrsti životinje,
- okoliš koji joj omogućava slobodu kretanja barem u najmanjoj mjeri, primjereno vrsti životinje,
- hrana i voda, primjereno vrsti životinje,
- odgovarajuća skrb, primjerena njezinom zdravlju i dobrobiti.

Svako ograničenje zadovoljenja fizioloških i etoloških potreba pokusnih životinja mora biti svedeno na najmanju moguću mjeru.

Uvjeti okoliša u kojima se životinje uzgajaju, drže ili koriste, moraju se svakodnevno provjeravati.

Voditelj pokusa i voditelj nastambi za pokusne životinje moraju redovito i pažljivo pratiti zdravstveno stanje i dobrobit pokusnih životinja kako bi se spriječila njihova bol, patnja, uznemirenost, iscrpljenost i/ili trajno ozljeđivanje.

Voditelj pokusa i voditelj nastambi za pokusne životinje moraju odrediti i osigurati provođenje mjera u svrhu što žurnijeg otklanjanja bilo kojega otkrivenog nedostatka ili patnje pokusnih životinja.

V. NASTAMBE ZA POKUSNE ŽIVOTINJE

Članak 20.

Pokusne životinje drže se u nastambama za pokusne životinje.

Nastambe za pokusne životinje moraju biti registrirane kod nadležnog tijela.

Voditelj nastambe za pokusne životinje mora voditi sve propisane evidencije i, na zahtjev, omogućiti nadležnom tijelu uvid u njih.

Način vođenja evidencije o pokusnim životinjama propisan je posebnim propisom.

Članak 21.

Svaki pas, mačka i nečovjekoliki majmun mora biti označen jedinstvenom identifikacijskom oznakom prije odbića od sise, i to na najmanje moguće bolan način.

Neoznačeni psi, mačke i nečovjekoliki majmuni primljeni u neku od nastambi po prvi puta nakon odbića od sise, moraju biti označeni što je moguće prije.

Za pse, mačke i nečovjekolike majmune koji se premještaju iz jedne nastambe u drugu prije odbića od sise, pa ih nije praktično unaprijed označavati, mora biti čuvana cjelokupna dokumentacija (u kojoj su posebice specificirane identifikacijske oznake njihovih majki) u nastambi u koju su premješteni, sve dok ne budu označeni.

VI. POSEBNI UVJETI ZA NASTAMBU, SMJEŠTAJ I SKRB ZA POKUSNE ŽIVOTINJE

1. Izgradnja nastambi

Članak 22.

Nastamba mora biti izgrađena tako da su osigurani odgovarajući uvjeti primjereni vrsti životinje koja u njoj boravi te da svojom izvedbom onemogućava bijeg životinja i sprječava pristup neovlaštenim osobama i drugim životinjama.

Hodnici trebaju biti dovoljno široki kako bi se omogućilo lako korištenje pomične opreme.

2. Održavanje i čišćenje nastambi

Članak 23.

Nastambe moraju biti redovito održavane i čišćene u svrhu održavanja zadovoljavajućih higijenskih standarda.

Stropovi i zidovi trebaju biti otporni na oštećenje, s glatkim, nepropusnim i lako perivim površinama. Posebnu pozornost treba posvetiti spojevima vrata, kanalima, cijevima i kablovima.

Vrata i prozori, ukoliko postoje, trebaju biti izvedeni tako da onemogućuju ulazak drugih životinja.

Podovi trebaju biti glatki, nepropusni, ne smiju biti skliski, lako perive površine koja može bez oštećenja podnijeti težinu opreme.

Odводи, ukoliko postoje, trebaju biti odgovarajuće pokriveni i opremljeni pregradom koja onemogućava pristup životinjama.

Nastambe u kojima je životinjama dopušteno slobodno kretanje trebaju imati zidove i podove od naročito otpornoga površinskog materijala kako bi izdržale trošenje prouzročeno aktivnošću životinja i postupkom čišćenja.

Materijal ne smije biti štetan za zdravlje životinja niti takav da se životinje mogu ozlijediti.

Potrebno je dodatno zaštititi svu opremu i/ili pričvršćene dijelove kako se životinje i osoblje ne bi ozlijedili.

Ako su predviđeni vanjski prostori, potrebno je poduzeti mjere sprječavanja pristupa neovlaštenih osoba i drugih životinja.

Nastambe namijenjene držanju glodavaca mogu biti korištene i za držanje većih vrsta, pod uvjetom da su tehnički prilagođene vrsti životinje koja će u njima biti držana. Ne smiju se držati zajedno vrste koje su nezdružive.

Unutar nastambe može postojati prostor za obavljanje manje zahtjevnih postupaka, gdje je to prikladno.

3. Laboratoriji i prostorije za opće i posebne postupke

Članak 24.

Nastambe trebaju imati na raspolaganju minimalni laboratorijski prostor za obavljanje jednostavnih dijagnostičkih testiranja, post-mortalnih pretraga i/ili prikupljanje uzoraka koji će drugdje biti podvrgnuti opsežnim laboratorijskim pretragama.

Članak 25.

Prijem novih životinja u nastambe mora biti uređen tako da životinje koje ulaze u njih ne ugrožavaju, na bilo koji način, već nazočne životinje u objektu.

U svrhu navedenu u stavku 1. ovoga članka mora biti uređena karantena za novopridošle životinje.

Za postupke ili promatranja koja je nepoželjno obavljati u nastambama za pokusne životinje, potrebno je osigurati zasebne prostorije.

Za obavljanje kirurških zahvata u aseptičnim uvjetima, potrebno je odrediti jednu ili više odvojenih odgovarajuće opremljenih prostorija te prostorije za oporavak nakon operacije.

4. Pomoćne prostorije

Članak 26.

Pomoćne prostorije su:

- skladište za hranu i stelju,
- skladište za čistu opremu, kaveze i instrumente,
- prostorija za čišćenje i pranje kaveza i opreme,
- prostor za odlaganje i higijensko uskladištenje lešina i životinjskog otpada.

Skladišne prostorije za hranu i stelju trebaju biti hladne i suhe, zaštićene od štetnika i kukaca. Materijali koji mogu biti onečišćeni ili na bilo koji način opasni, moraju biti uskladišteni odvojeno.

Za čiste kaveze, instrumente i sličnu drugu opremu moraju biti osigurane zasebne skladišne prostorije.

Prostorija za čišćenje i pranje treba biti dovoljno velika da u nju stanu potrebne instalacije za dezinfekciju i čišćenje rabljene opreme. Prilikom postupka čišćenja mora biti vidljivo odvojena očišćena od zaprljane opreme radi sprječavanja njihovog ponovnog onečišćenja. Zidovi i podovi trebaju biti pokriveni odgovarajućim otpornim površinskim materijalom, a sustav za prozračivanje dovoljnog kapaciteta za odvođenje viška topline i vlage.

Odlaganje, higijensko uskladištenje i zbrinjavanje lešina i životinjskog otpada mora se obavljati sukladno posebnim propisima. Lešine životinja ne smiju biti uklonjene prije pojave mrtvačke ukočenosti, koju utvrđuje doktor veterinarske medicine.

Posebne mjere opreza moraju biti poduzete u svezi s toksičnim, zaraznim i radioaktivnim otpadom, sukladno posebnim propisima.

5. Mikroklimatski uvjeti u nastambama

Članak 27.

U nastambama moraju biti nadzirani sljedeći mikroklimatski uvjeti:

- prozračivanje,
- temperatura,
- vlaga,
- osvjetljenje,
- buka.

Prozračivanje

Članak 28.

Nastambe moraju imati odgovarajući sustav za prozračivanje koji udovoljava uvjetima za vrstu životinje koja tu boravi.

Sustavom za prozračivanje mora biti osigurana opskrba nastambe svježim zrakom i smanjenje razine neugodnih mirisa, štetnih plinova, prašine i uzročnika bolesti bilo koje vrste te odvođenje viška topline i vlage.

Zrak u nastambama treba obnavljati u čestim vremenskim razmacima tako da je, po mogućnosti, stupanj prozračivanja od 8 do 20 izmjena zraka po satu.

U nastambama je pušenje najstrože zabranjeno.

Temperatura

Članak 29.

Temperatura u nastambama za pojedine vrste životinja treba biti prilagođena specifičnim potrebama pojedine vrste, a preporučene vrijednosti navedene su u tabeli 1. u prilogu ovoga Pravilnika. Navedene vrijednosti odnose se na odrasle, zdrave životinje, dok bolesne, novorođene i mlade životinje zahtijevaju prilagođene temperaturne vrijednosti.

Svaku promjenu temperaturnih uvjeta u nastambama mora odobriti voditelj nastambe za pokusne životinje.

Vlaga

Članak 30.

Relativna vlaga treba biti primjerena vrsti životinje i održavana na prosječnoj vrijednosti $55\% \pm 10\%$.

Osvjetljenje

Članak 31.

U nastambama bez prozora mora biti osigurano umjetno osvjetljenje s mogućnošću reguliranja jakosti i ciklusa svjetlo - tama kako bi se zadovoljili biološki zahtjevi životinja i osigurao odgovarajući radni okoliš. Ako se u nastambama drže albino životinje, treba uzeti u obzir njihovu osjetljivost na svjetlo.

Buka

Članak 32.

Nastambe za životinje moraju biti izolirane protiv izvora prekomjerne buke u slušnim i višim frekvencijama kako bi se izbjeglo uznemiravanje životinja.

6. Zdravlje životinja

Članak 33.

Voditelj pokusa i voditelj nastambi za pokusne životinje moraju osigurati redoviti nadzor zdravstvenog stanja i dobrobiti životinja te uvjeta držanja u nastambama.

Sukladno procjeni mogućih opasnosti za životinje, mora biti osigurana odgovarajuća

zaštita zdravlja i higijena osoblja.

7. Izolacija i prilagodba

Članak 34.

Sve novouvedene životinje moraju biti smještene u izolaciju radi zaštite ostalih životinja u nastambi i osoblja.

Trajanje izolacije određuje voditelj nastambe za pokusne životinje. Vrijeme trajanja izolacije, ovisno o vrsti životinje, mora se kretati unutar datih smjernica u tabeli 2. u prilogu ovoga Pravilnika.

Ukoliko su se životinje prilagodile novom okolišu i ne predstavljaju opasnost za druge životinje ili čovjeka, mogu biti korištene u pokusima i tijekom trajanja izolacije.

Svakoј novopridošloј životinji treba omogućiti potrebno vrijeme prilagodbe prije korištenja u pokusu. Zahtijevano vrijeme prilagodbe ovisi o stresu kojemu su životinje bile izložene tijekom prijevoza, trajanju prijevoza i dobi životinje. Stoga o trajanju vremena prilagodbe odlučuje voditelj nastambe za pokusne životinje.

8. Smještaj pokusnih životinja

Članak 35.

Pokusne životinje mogu biti smještene u:

- kavezima,
- odjeljcima/boksovima,
- stajama,
- ispustima/oborima.

U kavezima, odjeljcima/boksovima i stajama, pokusne životinje moraju biti smještene sukladno preporučenim smjernicama za smještaj pojedinih vrsta životinja koje se nalaze u prilogu ovoga Pravilnika (tabela 3. – 11.).

Izvedba kaveza, odjeljaka/boksova i staja treba omogućavati njihovo učinkovito čišćenje te osigurati zaštitu dobrobiti i zadovoljenje pojedinih etoloških potreba (potreba za penjanjem, skrivanjem ili privremenim skloništem i sl.) životinja koje u njima borave te sprječavati dodir s drugim životinjama.

Kavezi, odjeljci/boksovi i staje ne smiju biti napravljeni od materijala štetnog po zdravlje životinja i moraju biti oblikovani tako da se životinje u njima ne mogu ozlijediti.

Ukoliko nisu namijenjeni jednokratnoj uporabi, kavezi moraju biti napravljeni od otpornog materijala prilagođenog čišćenju i dezinfekciji. Naročitu pozornost treba posvetiti izvedbi dna kaveza koje se razlikuju ovisno o vrsti i dobi životinja i mora biti izvedeno na način koji olakšava uklanjanje ekskreta.

9. Hranjenje

Članak 36.

U izboru, proizvodnji i pripravi hrane za pokusne životinje moraju biti poduzete sve mjere opreza kako bi se izbjeglo kemijsko, fizikalno i mikrobiološko onečišćenje.

Hrana za životinje koja se isporučuje u vrećama, mora biti pakirana u čvrste, zatvorene vreće na kojima je otisnut jasno vidljiv datum proizvodnje. Prilikom pakiranja, prijevoza i uskladištenja hrane moraju biti poduzete mjere opreza kako bi se izbjeglo oštećenje vreća te onečišćenje i kvarenje hrane.

Brzo kvarljivu hranu treba uskladištiti u hladne prostorije, hladnjake ili zamrzivače.

Oprema za hranjenje životinja mora biti redovito čišćena i, po potrebi, sterilizirana. Ako se koristi vlažna hrana ili ona koja se lako onečisti vodom, urinom i sl., hranilice moraju biti svakodnevno čišćene.

Svakoj životinji, primjereno vrsti i njezinim potrebama, mora biti osiguran pristup hrani po volji, osim ukoliko to nije u suprotnosti sa svrhom pokusa.

10. Voda

Članak 37.

Nastambe za pokusne životinje moraju biti opskrbljene dovoljnom količinom pitke vode iz javnog vodovoda ili vlastitog bunara.

Zdravstvena ispravnost bunarske vode mora biti kontrolirana u ovlaštenim laboratorijima, najmanje jednom godišnje.

Čista, pitka voda mora biti uvijek na raspolaganju svim životinjama po volji, osim ukoliko to nije u suprotnosti sa svrhom pokusa.

Za napajanje pokusnih životinja koriste se:

- boce i/ili
- automatski sustav napajanja.

Boce, koje se najčešće koriste za napajanje malih životinja kao što su glodavci i kunići, moraju biti napravljene od prozirnog materijala radi mogućnosti nadziranja njihovog sadržaja i imati široko grlo radi lakog i učinkovitog čišćenja te ne smiju propuštati. Poklopci, čepovi i cijevčice moraju biti pogodni za sterilizaciju i jednostavni za čišćenje.

Sve boce i pribor moraju biti, u odgovarajućim redovitim razmacima, rastavljeni u dijelove, očišćeni i sterilizirani. Prazne boce moraju biti redovito zamijenjene čistim, steriliziranim bocama umjesto ponovnog punjenja istih boca.

Automatski sustav napajanja treba redovito provjeravati, servisirati i ispirati. Ukoliko se automatski sustav napajanja koristi u kavezima sa čvrstim dnom, potrebno je poduzeti mjere za smanjenje opasnosti od poplave.

11. Stelja

Članak 38.

Stelja treba biti suha, upijajuća, a ne prašna, ne smije sadržavati patogene uzročnike ili štetnike i toksične tvari niti smije biti na bilo koji drugi način onečišćena.

Zabranjena je uporaba piljevine i stelje dobivene od drveta koje je kemijski obrađeno. Za glodavce se mora koristiti gotova, industrijski proizvedena stelja.

VII. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 39.

Tabele od 1. do 11. tiskane su u prilogu ovoga Pravilnika i čine njegov sastavni dio.

Članak 40.

Pravne osobe koje su prije stupanja na snagu ovoga Pravilnika obavljale djelatnost iz članka 1. ovoga Pravilnika, moraju se uskladiti s njegovim odredbama do 31. prosinca 2005. godine.

Članak 41.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 322-01/04-01/614

Urbroj: 525-06-04-02

Zagreb, 7. prosinca 2004.

Ministar

Petar Čobanković, v. r.

PRILOZI

TABELA 1. - Temperatura u nastambama za pokusne životinje
(kavezi, odjeljci/boksovi ili staje)

VRSTA ŽIVOTINJE	TEMPERATURA °C
Nečovjekoliki majmuni	20-28
Miš	20-24
Štakor	20-24
Sirijski hrčak	20-24
Bijeli miš	20-24
Zamorčić	20-24
Prepelica	20-24
Kunić	15-21
Mačka	15-21
Pas	15-21
Afrički tvor	15-21
Perad	15-21
Golub	15-21
Svinja	10-24
Koza	10-24
Ovca	10-24
Govedo	10-24
Konj	10-24

Napomena: U posebnim slučajevima, primjerice prilikom držanja bolesnih, vrlo mladih životinja ili životinja bez dlake, potrebna je viša temperatura u nastambi od naznačene.

TABELA 2. - Trajanje izolacije

VRSTA ŽIVOTINJE	TRAJANJE IZOLACIJE / DANI
Miš	5 / 15
Štakor	5 / 15
Bijeli miš	5 / 15
Zamorčić	5 / 15
Sirijski hrčak	5 / 15
Kunić	20 / 30
Mačka	20 / 30
Pas	20 / 30
Nečovjekoliki majmuni	20 / 30

TABELA 3. - Površina i visina nastambi za smještaj malih glodavaca i kunića

VRSTA ŽIVOTINJE	Najmanje površina kaveza u cm²	Najmanja visina kaveza u cm
Miš	180	12
Štakor	350	14
Sirijski hrčak	180	12
Zamorčić	600	18
Kunić		
1 kg	1 400	30
2 kg	2 000	30
3 kg	2 500	35
4 kg	3 000	40
5 kg	3 600	40

Napomena:

- «visina kaveza» označava okomitu udaljenost između dna kaveza i gornjeg vodoravnog dijela poklopca ili kaveza.

TABELA 4. - Smještaj mačaka u nastambama za pokusne životinje

Težina mačke u kg	Najmanja površina kaveza za mačke u m ²	Najmanja visina kaveza u cm	Najmanja površina kaveza za mačku i stelju u m ²	Najmanja površina odjeljka za mačku i stelju u m ²
0,5-1	0,2	50	-	-
1-3	0,3	50	0,58	2
3-4	0,4	50	0,58	2
4-5	0,6	50	0,58	2

Napomena:

Držanje mačaka u kavezima treba biti strogo ograničeno. Mačke koje su na ovaj način zatvorene trebaju se puštati barem jednom dnevno kako bi se razgibale, u slučajevima kada to nije u suprotnosti sa svrhom pokusa. Kavezi za mačke trebaju biti opremljeni s posudicama za izmet, prostorom s ležajem za odmaranje i predmetima pogodnima za penjanje i trošenje kandža.

«Visina kaveza» označava okomitu udaljenost između najviše točke na dnu i najniže točke na vrhu kaveza.

Pri izračunavanju najmanje površine, uzima se u obzir i prostor s ležajima. Najmanja površina kaveza za mačku i stelju uključuje 0,18 m² kaveza za mačiće.

TABELA 5. - Smještaj pasa u kavezima

Visina psa do razine ramena u cm	Najmanja površina kaveza po psu u m²	Najmanja visina kaveza u cm
30	0,75	60
40	1,00	80
70	1,75	140

Napomena:

Psi se smiju držati u kavezima samo onoliko vremena koliko zahtijeva pokus. Ako to nije u suprotnosti sa svrhom pokusa, zatočene pse treba puštati barem jednom dnevno kako bi se razgibali. Voditelj nastambe za pokusne životinje određuje najdulje vrijeme tijekom kojeg psi mogu biti zatočeni bez dnevnog razgibavanja. Prostor za razgibavanje treba biti dovoljno prostran kako bi psu bila omogućena sloboda kretanja. U kavezima u kojima su smješteni psi, ne smiju se koristiti rešetke na dnu, osim ako to ne zahtijeva vrsta pokusa.

Najmanja visina kaveza treba biti dvostruko veća od visine životinje, mjereno do razine ramena.

TABELA 6. - Smještaj pasa u odjeljcima/boksovima

Težina psa u kg	Najmanja površina odjeljka po psu u m ²	Najmanji obližnji prostor za razgibavanje po psu	
		do 3 psa na m ²	više od 3 psa na m ²
<6	0,5	0,5 (1,0)	0,5 (1,0)
6-10	0,7	1,4 (2,1)	1,2 (2,9)
10-20	1,2	1,6 (2,8)	1,4 (2,6)
20-30	1,7	1,9 (3,6)	1,6 (3,3)
>30	2,0	2,0 (4,0)	1,8 (3,8)

Napomena:

Brojke u zagradama prikazuju ukupnu površinu po psu, odnosno površinu odjeljka plus površina obližnjeg prostora za razgibavanje.

Psi koji se stalno drže na otvorenom trebaju imati pristup zaklonjenom mjestu kako bi se mogli zaštititi od nepovoljnih vremenskih uvjeta.

Ukoliko je dno odjeljka rešetkasto, psima se mora osigurati čvrsta površina za spavanje. Rešetke na dnu ne smiju se koristiti, osim ako to zahtijeva vrsta pokusa.

Pregrade između odjeljaka trebaju sprječavati međusobno ozljeđivanje pasa.

Svi odjeljci moraju imati odgovarajuću drenažu.

TABELA 7. - Smještaj nečovjekolikih majmuna u kavezima

Težina majmuna u kg	Najmanja površina kaveza za jednu ili dvije životinje u m²	Najmanja visina kaveza u cm
<1	0,25	60
1-3	0,35	75
3-5	0,50	80
5-7	0,70	85
7-9	0,90	90
9-15	1,10	125
15-25	1,50	125

Napomene:

Zbog velikih razlika u veličinama i osobinama majmuna, izuzetno je važno da oblik, unutarnja oprema i dimenzije kaveza odgovaraju njihovim potrebama.

Za majmune jednaku važnost ima ukupni opseg kao i površina kaveza. U pravilu bi najveća dimenzija trebala biti sama visina kaveza.

Visina kaveza mora omogućiti životinjama da u njima mogu uspravno stajati. Najmanja visina kaveza za majmune koji se njišu mora biti takva da se oni u njemu mogu njihati sa stropa u punom zamahu, a da pri tome nogama ne dodiruju dno kaveza.

Prema potrebi, mogu se ugraditi prečke koje bi majmunima osigurale korištenje gornjeg dijela kaveza.

Združljivi majmuni mogu biti držani u paru. Ukoliko ih nije moguće držati u paru, njihovi kavezi trebaju biti smješteni tako da se mogu vidjeti. Isto tako, ukoliko to zahtjeva vrsta pokusa, treba spriječiti da se majmuni međusobno mogu vidjeti.

TABELA 8. - Smještaj svinja u kavezima

Težina svinje u kg	Najmanja površina kaveza po svinji u m²	Najmanja visina kaveza u cm
5-15	0,35	50
15-25	0,55	60
25-40	0,80	80

Napomena:

Navedene vrijednosti primjenjuje se i na prasad. U pravilu, svinje ne smiju biti zatočene u kavezima osim ako to zahtijeva vrsta pokusa, no trajanje zatočeništva treba biti najmanje moguće.

TABELA 9. - Smještaj domaćih životinja u odjeljcima/boksovima

Vrsta životinje i težina u kg	Najmanja površina odjeljka u m ²	Najmanja duljina odjeljka u m	Najmanja visina pregrade odjeljka u m	Najmanja površina odjeljka za skupine m ² / životinja	Najmanja duljina posude za hranu po glavi u m
SVINJE					
10-30	2	1,6	0,8	0,2	0,20
30-50	2	1,8	1,0	0,3	0,25
50-100	3	2,1	1,2	0,8	0,30
100-150	5	2,5	1,4	1,2	0,35
>150	5	2,5	1,4	2,5	0,40
OVCE					
<70	1,4	1,8	1,2	0,7	0,35
KOZE					
<70	1,6	1,8	2,0	0,8	0,35
GOVEDA					
<60	2,0	1,1	1,0	0,8	0,30
60-100	2,2	1,8	1,0	1,0	0,30
100-150	2,4	1,8	1,0	1,2	0,35
150-200	2,5	2,0	1,2	1,4	0,40
200-400	2,6	2,2	1,4	1,6	0,55
>400	2,8	2,2	1,4	1,8	0,65
ODRASLI KONJI	13,5	4,5	1,8	-	-

TABELA 10. - Smještaj domaćih životinja u stajama

Vrsta životinje i težina u kg	Najmanja površina staje u m ²	Najmanja duljina staje u m	Najmanja pregrada staje u m
SVINJE			
100-150	1,2	2,0	0,9
>150	2,5	2,5	1,4
OVCE			
<70	0,7	1,0	0,9
KOZE			
<70	0,8	1,0	0,9
GOVEDA			
60-100	0,6	1,0	0,9
100-150	0,9	1,4	0,9
150-200	1,2	1,6	1,4
200-350	1,8	1,8	1,4
350-500	2,1	1,9	1,4
>500	2,6	2,2	1,4
ODRASLI KONJI	4,0	2,5	1,6

Napomena: Staje moraju biti dovoljno prostrane kako bi se životinja mogla udobno smjestiti u ležećem položaju.

TABELA 11. - Smještaj ptica u kavezima

Vrsta ptica i težina u g	Najmanja površina za jednu pticu u cm²	Najmanja površina za 2 ptice cm² / ptica	Najmanja površina za 3 ptice cm² / ptica	Najmanja visina kaveza u cm	Najmanja duljina kadice za hranu po ptici u cm
KOKOŠI					
100-300	250	200	150	25	3
300-600	500	400	300	35	7
600-1 200	1 000	600	450	45	10
1 200-1 800	1 200	700	550	45	12
1 800-2 400	1 400	850	650	45	12
(Odrasli mužjaci) > 2 400	1 800	1 200	1 000	60	15
PREPELICE					
120-140	350	250	200	15	4

Napomena:

«Površina» označava duljinu kaveza pomnoženu sa širinom koja se mjeri vodoravno s unutarnje strane, a ne duljinu dna pomnoženu sa širinom dna. Veličina oka na podnim rešetkama ne smije biti veća od 10 x 10 mm za mlade piliće te 25 x 25 mm za mlade i odrasle kokoši. Debljina žice mora iznositi najmanje 2 mm. Nagib ne smije prelaziti 14 % (8°). Duljina kadica za vodu treba odgovarati duljini kadica za hranu. Kavezi trebaju biti opremljeni prečkama koje omogućuju da se ptice međusobno vide.